ΠΕΡΙΕΡΓΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΤΑ ΚΟΜΜΕΝΑ ΜΑΛΛΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Τὰ μακρυὰ μαλλιὰ καὶ οἱ Ἀκαρνάνες. Οἱ Σπαρτιᾶται καὶ ἡ μόδα. Ὁ κῶτσος τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Τὰ ξανθὰ μαλλιὰ καὶ τὰ... βαμμένα. Γιατὶ ἐκούρευσε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τοὺς Ἕλληνας. Τὸ κατσάρωμα στὴ Ρώμη. Τὸ μέτωπο τῶν ἀρχαίων Ἑλληνίδων. Τὸ κουρεῖο καὶ ἡ Γερουσία τῶν ἀρχαίων. Μανικιούρ ἀνδρῶν. Τὸ Μπογατσικὸ τῆς Μακεδονίας καὶ ἡ νέα μόδα, κτλ. κτλ.

Ὁ θόρυβος ποὺ ἔγινε κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια γιὰ τὸ κόψιμο τῶν γυναικείων μαλλιῶν δὲν ἐκόπασε ἀκόμα. Στὴν Ἀθήνα βέβαια τὰ κομμένα μαλλιὰ ἔγιναν πειὰ καθεστώς, στὶς ἐπαρχίες ὅμως τὸ ζήτημα βράζει ἀκόμη καὶ στὰ χωριὰ τώρα μόλις ἄρχισε νὰ ἐγκαινιάζεται ἡ νέα μόδα.

Μὲ τὴν εὐκαιρία λοιπὸν αὐτὴ παίρνουμε ἀπὸ διάφορα ἀρχαῖα συγγράμματα, μερικὰ ἀποσπάσματα σχετικὰ μὲ τὴν κόμμωσι τῶν ἀρχαίων ἑλλήνων, γιὰ νὰ τὰ μάθουν οἱ νεώτεροι ἕλληνες.

Ἀπὸ τὰ ἀποσπάσματα αὐτά, φαίνεται καθαρά, πόσο ἐπιμελοῦντο καὶ πόσο φρόντιζαν γιὰ τὰ μαλλιά τους οἱ πρόγονοί μας...

Ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἀκόμα χρόνους, οἱ ἕλληνες καμάρωναν ἐξαιρετικὰ γιὰ τὴν ὡμορφιὰ τῆς κόμης των. Γι' αὐτὸ μάλιστα καὶ «καρυκομόντες» ἀποκαλοῦνται ἀπὸ τὸν Ὅμηρο.

Περισσότερο δὲ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀπεκαλοῦντο μὲ τὴν ἐπωνυμία αὐτὴ οἱ Ἀκαρνάνες, γιὰ νὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ τοὺς γείτονές τους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πιὸ τραχεῖς λαοί, δὲν εἶχαν τὴν καλαισθησίαν τῶν ἄλλων ἑλλήνων καὶ δὲν περιποιοῦντο καθόλου τὰ μαλλιά τους.

***

Οἱ Σπαρτιᾶται ἔτρεφαν μακρυὰ κόμη ὑποχρεωτικῶς, ἐνῶ ἀντιθέτως τὰ παιδιά τους ἦσαν ὑποχρεωμένα νὰ κόβουν τὰ μαλλιά τους σύριζα.

Σὲ ὅλα δὲ τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὑπῆρχαν τὰ κουρεῖα, στὰ ὁποῖα οἱ κουρεῖς περιποιοῦντο τὰ μακρυὰ μαλλιὰ τῶν ἀνδρῶν, ἔκοβαν τὰ νύχια τους κ.λ.π.

Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν παληὸ καιρό, ἐμάζευαν τὴν κόμη τους ἀπάνω ἀπὸ τὸ μέτωπο, σὲ «κῶτσον» (κρώμβυλον), ὅπως φαίνεται ἀκόμα σὲ μερικὰ ἀγάλματα τοῦ Ἀπόλλωνος.

Τὸ κόψιμο τῆς κόμης ἦταν ἔνδειξις πένθους.

***

Στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα τὰ ξανθὰ μαλλιά, ὅπως τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ Μενελάου κλπ. ἦσαν σπάνια.

Γιὰ τοῦτο, ὅποιος εἶχε τέτοια τὸ θεωροῦσε μεγάλη εὐτυχία του καὶ τὰ φύλαγε, σὰν κάτι πολύτιμο. Πολλοὶ μάλιστα γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἔβαφαν τὰ μαλλιά τους ξανθά. Ὄχι δὲ μόνο τὰ μαλλιά τους ἔβαφαν ἀλλὰ καὶ τὰ γένεια καὶ τὴν «ὑπήνην», ὅπως ἔλεγαν τότε τὸ μουστάκι.

Ὁ βαθὺς καὶ δασὺς πώγων στὴν ἀρχαιότητα ἦταν χαρακτηριστικὸ ἀνθρώπου ὡρίμου ἡλικίας καὶ ἀξιοπρεποῦς.

Μὲ τὴ λέξι «Πώγων» προσδιορίζοντο τότε τὰ περὶ τοὺς γνάθους γένεια καὶ τὸ γενάκι ποὺ ἦταν κάτω ἀπὸ τὸ στόμα.

Ὁ Σπαρτιατικὸς νόμος ὑποχρέωνε τοὺς «περιοίκους» νὰ ξυρίζουν τὰ μουστάκια τους.

Ἀργότερα ὅμως ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἐπέβαλε στοὺς ἄνδρας τὸ γενικὸ κούρευμα, τὸ ἔκανε δὲ αὐτό, γιατὶ εἶχε ἀντιληφθῆ ὅτι στὶς διάφορες μάχες οἱ ἐχθροὶ ἅρπαζαν τοὺς στρατιῶτες του ἀπὸ τὰ μαλλιὰ καὶ τοὺς πετσοκόβανε μὲ τὰ σπαθιά τους.

***

Ἡ γυναῖκες τῶν ἀρχαίων ἑλλήνων οὔτε ἔπλεκαν στὴν ἀρχή, οὔτε κατσάρωναν τὰ μαλλιά τους, ἀλλὰ τὴν μακρυά τους κόμη τὴν ἐμάζευαν, τὴν περιέστρεφαν καὶ τὴν ἔδεναν κατὰ διαφόρους τρόπους πίσω ἀπὸ τὸ κεφάλι τους, ἢ ἀτάνω ἀπὸ τὸ μέτωπο. Τὸ ἔκαναν ὅμως αὐτό, προσέχοντας μὴ τὸ σκεπάσουν ἢ τὸ κρύψουν, γιατὶ τὸ μεγάλο μέτωπο τότε, ὅπως καὶ σήμερα σὲ μερικὰ βλάχικα χωριὰ τῆς Μακεδονίας, ἐθεωρεῖτο ὡς ἐνδεικτικὸ καλλονῆς. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ πολλὲς φορὲς συγκρατοῦσαν τὰ μαλλιά τους, μὲ μιὰ κορδέλλα ποὺ τὴν ἔδεναν σὰν διάδημα.

Ἀπὸ πίσω πάλι τὰ συγκρατοῦσαν μὲ μιὰ σακκουλίτσα ἀπὸ ὕφασμα ἢ μὲ ἕνα πλέγμα. (κεκρύφαλον).

***

Τὸ κούρευμα τῶν ἀνδρῶν στὴν Ρώμη εἰσήχθη ἀπὸ τὴν Σικελία.

Ἡ κυρίες στὴν Ρώμη κατσάρωναν τὰ μαλλιά τους, μὲ πυρωμένα σίδηρα καὶ τὰ στόλιζαν μὲ διάφορες πολύτιμες σάρπες καὶ κοσμήματα.

Ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας μάλιστα ἦτο τῆς μόδας ἡ ὅσο τὸ δυνατὸν ψηλότερη κόμμωσις. Γι' αὐτὸ μάλιστα πολλὲς Ρωμαῖες ἔβαζαν ψεύτικα μαλλιὰ καὶ περοῦκα.

***

Τὰ κουρεῖα στὴν ἀρχαιότητα, ἦσαν κάτι ἀνάλογο πρὸς τὰ σημερινὰ καφενεῖα.

Κάθε ἀργόσχολος, ὅπως ἔλεγαν τότε τοὺς χασομέρηδες, καὶ κάθε φλύαρος καὶ καθένας ποὺ δὲν εἶχε ποῦ νὰ πάη γιὰ νὰ περάση τὴν ὥρα του, μαζευότανε σ' αὐτὰ κι' ἄρχιζε μιὰ ἀτέλειωτη μακρολογία.

Καλὴ ὥρα σὰν καὶ σήμερα, στὰ καφενεῖα.

***

Γιὰ τὸ κούρευμα, ὁ κουρέας χρησιμοποιοῦσε διάφορα μαχαιράκια καὶ ψαλλίδια.

Ἐπάνω στοὺς ὤμους τοῦ κουρευομένου τοποθετοῦσαν καὶ τότε πετσέτα ἢ ὅπως τὴν ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι «ὠμόλινον».

Οἱ ἀρχαῖοι κουρεῖς χρησιμοποιοῦσαν ἀκόμη «ξυρούς» (ξυράφια), «ξυροθήκας» καὶ «τριχολαβὴν» (τσιμπιδάκια γιὰ τὶς τρίχες). Εἶχαν ἐπὶ πλέον καὶ μαχαιράκια γιὰ τὸ «ὀνυχίζειν» γιὰ τὸ κόψιμο δηλαδὴ καὶ τὴν περιποίησιν τῶν νυχιῶν.

Καθὼς βλέπετε λοιπόν, τὸ «μανικιοὺρ» δὲν εἶνε τίποτε τὸ νέον.

***

Καὶ τώρα, ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἂς κάμομεν ἕνα τεράστιον πήδημα καὶ ἂς ἔρθουμε στὴ σημερινὴ καὶ μάλιστα εἰς ἕνα χωριουδάκι, στὰ Νότσα τῆς Καστορίας, τὸ Μπογατσικό, ποὺ εἶνε καὶ πατρίδα τοῦ μακαρίτου Στεφάνου Δραγούμη καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπιφανῶν Μακεδόνων.

Λοιπὸν στὸ χωριὸ αὐτὸ ἡ γυναῖκες, ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς χρόνους, ἴσως ἀπὸ τοὺς Βυζαντινούς, ἔκοβαν καὶ κόβουν ἀκόμη τὰ μαλλιά τους, σχεδὸν ὅμοια ὅπως τὰ κόβουν ἡ δεσποινίδες καὶ ἡ κυρίες τῆς πρωτευούσης.

Βλέπει κανεὶς στὸ χωριὸ αὐτὸ γρηές, γυναῖκες, μὲ μαλλιὰ κομμένα, χωμένα κάτω ἀπὸ ἕναν περίεργο κεκρύφαλο, ποὺ μοιάζει πολὺ μὲ μικρὸ γυναικεῖο καπέλλο τῆς μόδας!

Τὰ ἄκρα συναντῶνται, βλέπετε...

Σ. Σ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

ΤΡΑΠΕΖΙΑ ΜΕ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

Ἡ συνήθεια τοῦ στολίσματος τῶν τραπεζιῶν μὲ εὐώδη λουλούδια—ἰδίως ὅταν πρόκειται γιὰ κανένα ἐπίσημο γεῦμα—δὲν εἶνε ἐπινόησις σύγχρονη ἢ τῶν νεωτέρων χρόνων, ὅπως ἴσως φαντάζονται μερικοί. Εἶνε ἀπεναντίας, ἕνα ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα ἔθιμα τῆς ἀνθρωπότητος.

Οἱ Σκύθαι, ὅταν μαζεύονταν γύρω ἀπὸ τὴ φωτιὰ γιὰ νὰ φάνε, συνήθιζαν νὰ ρίχνουν μὲς στὶς φλόγες διάφορα λουλούδια καὶ ἀρωματικὰ φυτά, γιὰ ν' ἀνοίγη ἡ ὄρεξὴ τους μὲ τὴν εὐωδία τους. Οἱ ἕλληνες, πρὶν κάτσουνε στὸ τραπέζι τους, ἔκαναν λουτρὰ μέσα σὲ ἀρωματισμένο νερό, καὶ ἔβαζαν μυρωδιὲς στὰ ροῦχα τους. Καὶ ὅταν καθόντουσαν νὰ φάνε, περνοῦσαν ἀπ' τὸ λαιμὸ τους στεφάνια καμωμένα ἀπὸ ρόδα, βιολέττες, κρίνους καὶ ἄλλα λουλούδια. Οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι, καθὼς καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἀργότερα, ἐλάτρευαν ἐξαιρετικῶς τὰ τριαντάφυλλα.

Ἡ εὐωδίες τῶν ἀρωμάτων προκαλοῦσαν μεγαλείτερη ὄρεξη καὶ συντελούσανε στὸ νὰ παρατείνεται ἡ ζάλη τῆς μέθης. Ἐξάλλου, ἡ μυρωδιὰ τῶν ἀρωματισμένων ἀνθέων εἶχε τὴν ἰδιότητα νὰ διαστέλη τοὺς πόρους μέσα ἀπὸ τοὺς ὁποίους περνοῦσανε κ' ἔβγαιναν ἡ ἀναθυμιάσεις τοῦ κρασιοῦ, ποὺ ἔτσι δὲν χτυποῦσε στὸ κεφάλι τῶν συνδαιτημόνων!... Φαντασθῆτε ποῦ πήγαινε ὁ νοῦς τῶν ἀρχαίων!

χρόνια, τὸ Μάρτιο τοῦ 1876, μπόρεσε ὁ Δοστογιέβσκη νὰ ξεπληρώση τὸ χρέος του στὸν Τουργένιεφ! Τὸ μῖσος ὅμως ποὺ εἶχε γεννηθῆ μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν συγγραφέων ἦτανε τόσο μεγάλο, ὥστε δὲν ξαναμίλησαν ποτέ...

Ν. Ἀδ.